

Parlament del Dr. Moisès Broggi

Fa pocs mesos que deixà d'existir el nostre estimat mestre Joaquim Trias i Pujol. Totes les generacions de metges que actualment hi ha al nostre país en plena activitat professional han rebut les seves lliçons assenyades i humanes. La vida no el tractà amb benvolença. El vendaval de la tragèdia espanyola l'agafà de ple en la seva maduresa —com tants i tants— i l'apartà amb violència del camí de la seva vocació: les tasques docents i professionals. Esmentem aquests fets, en primer lloc perquè, al nostre entendre, la més gran lliçó del Mestre ens fou donada amb la seva actitud enfront d'aquests esdeveniments. No buscà cap jeia acomodaticia, ni tampoc caigué en una actitud de tancat negativisme, sinó que continuà realitzant-se amb la seva acostumada dignitat, encoratjant així amb el seu exemple els qui com ell suporten la mateixa adversitat, com si els digués: «Estimats amics, no us entristiu ni us faci por la vida, car la vida sempre és bonica quan es practiquen el bé i la veritat, i encara que hi hagi moments de foscor en què sembli que aquests principis trontollin, persevereu en aquesta conducta, que, si no us aportarà beneficis materials, us proporcionarà, en canvi, les coses més preades d'aquest món: l'estimació i el respecte de tothom, i sobretot, aquella serenitat espiritual sense la qual no som res més que pols i cendres».

No fa gaire, en l'acte que a la seva memòria organitzà la Societat de Cirurgia, el seu president i gran amic, el doctor Soler i Roig, obrí l'acte amb paraules d'emoció que no s'obliden. Els bons deixebles Ferrándiz, de Lleida, i el traumatòleg Jimeno Vidal, el prestigiós Pi i Figueres i el nostre incomparable Puig i Sureda glossaren i exaltaren l'obra i la vida del Mestre. El fet de prendre part en aquell acte per tal de deixar testimoniatge de la meua gran admiració per la figura del doctor Trias i Pujol, crec que m'obliga a excusar-me pel fet de repetir, ara, aquí, més o menys el que ja vaig expressar aleshores.

La vida de Joaquim Trias forma una trajectòria rígida i constant enmig de les circumstàncies més diverses. Sempre el veiem igual: optimista, jovial, benevolent i, sobretot, alegre, tant si es troba en la plenitud

de la seva activitat com en l'obscuritat de l'exili i l'ostracisme. Esperit immutable, sempre es manté més fort que les circumstàncies. Ni en hores de veritable perill personal i de penúria per a ell i els seus, no renuncia al seu bon humor de sempre, com si, movent-se en un pla superior, els esdeveniments no arribessin a afectar-lo.

En la seva vida podem considerar dues fases principals. En la primera, la seva laboriositat i el seu talent li permeten d'assolir els més elevats honors i les més altes dignitats acadèmiques i professionals, i aleshores destaca per la seva senzillesa i la seva falta de vanitat.

En la segona fase les circumstàncies el precipiten a l'abisme de la inacció i al de veure barrats els camins de les seves activitats predilectes en especial de l'exercici de l'ensenyament. Doncs bé; aleshores la mateixa jovialitat i la mateixa alegria de quan es trobava al cim, com si tot això no l'afectés en absolut, demostren en totes aquestes ocasions que quan els infortunis i les desgràcies no poden evitar-se poden menysprear-se.

Tanmateix, enmig d'aquests panorames d'alts i baixos circumstancials, de prosperitats i d'estretors, d'honors i d'humiliacions, de brillant activitat i d'immobilitat forçada, de llum i de tenebres, sempre hi ha quelcom que es manté propici, com si el destí hagués volgut proporcionar-li una sòlida base on recolzar-se. Em refereixo al seu clima familiar, de perfecta harmonia conjugal, on en cada moment trobà el consol indispensable i amorós refugi, posant així de manifest que al món no hi ha res més bell i més fort que el matrimoni unit, contra el qual són inútils les envestides més cegues i més cruels de l'existència.

En el primer període hem de tenir en compte la seva considerable tasca professional, científica i docent. En el segon, la preponderància de les seves extraordinàries qualitats humanes.

En la seva activitat professional fou un cirurgià cautelós, que desconfiava de les innovacions arriscades, i preferia els mètodes fermament establerts i de comprovada eficiència, sempre fidel al principi que a l'hora del sofriment i de la mort cada persona ha d'ésser tractada com si fos irremplaçable. En aquest aspecte el seu estudi sobre *La responsabilitat moral del cirurgià* és un autèntic tractat d'ètica professional que, segons el doctor Pi i Figueres, hauria d'ésser lliurat ensems amb el diploma a tots els qui ingressessin a la Societat de Cirurgia.

En la seva extensa producció científica s'aparta de tot el que és retòrica i imaginació, i es refereix sempre a fets molt viscuts i ben observats. Per això perduren l'interès i l'actualitat dels seus treballs. Creiem convenient d'esmentar els seus estudis sobre l'aponeurosi mitjana del coll i la descripció del túnel de l'omohioïdal, que estableix una comunicació de la regió infrahoïdal amb la supraclavicular, molt important en la pro-

pagació dels abscessos; així com la dels limfàtics de l'endocardi. En cirurgia abdominal són nombrosíssimes les seves publicacions sobre els temes més diversos, i és de subratllar en aquest camp la seva aportació al llibre jubilar del qui fou també català il·lustre i gran amic, el professor Rudolf Matas de Nova Orleans, sobre fistules biliars consecutives a quists hídatices. En la seva obra, els temes de fisiopatologia ocupen un lloc d'especial predilecció. Citarem com a exemple els estudis sobre osteogènesi, trastorns humorals postoperatoris, la gènesi de les complicacions pulmonars en els operats (en col·laboració amb Lluís Sayé), els trastorns de la circulació perifèrica, etcètera.

De molt de temps enllà, la seva labor en el tractament de les fractures fou d'una gran importància. Fa més de trenta anys, quan encara existia una gran confusió en aquesta matèria, el doctor Trias ja s'ocupava del tractament d'aquests pacients amb idees molt semblants a les que actualment regeixen la traumatologia. La norma de reduir i d'immobilitzar el temps necessari fins a restablir la consolidació era el principi bàsic en què es fonamentava i amb el qual aconseguia resultats molt superiors als dels cirurgians que s'ocupaven d'aquests pacients i que aleshores empraven mètodes de mobilització precoç i d'osteosíntesi amb materials mal tolerats que provocaven, amb freqüència, perilloses seqüeles i greus complicacions. Quan, el 1928, aparegué la primera edició alemanya del llibre de Boehler en el qual aquest autor exposava aquestes mateixes idees, el doctor Trias efectuà ràpidament un viatge a Viena, amb l'únic propòsit d'examinar els detalls del procediment per tal de poder-lo implantar entre nosaltres. El doctor Jimeno Vidal fou l'encarregat d'estudiar-lo a fons i de dirigir un dispensari anex al Servei de Cirurgia, el primer que, després del de Viena, funcionà amb aquestes normes lògiques i sistemàtiques, en una època que no eren encara conegudes a la resta d'Europa ni a Amèrica.

El 1936 havia efectuat més de cent enclavillats de coll femoral amb el clau trilaminar de Smith Peterson, una de les estadístiques més copioses d'aleshores. També era considerable la seva experiència en el tractament de les osteomielitis segons el mètode d'Orr, que féu extensiu a les fractures obertes.

Insistim en aquest aspecte de les seves activitats perquè tingueren una importància transcendental, ja que en ésser aplicats aquests principis per ell i els seus nombrosos deixebles a les ferides de guerra foren salvades moltes vides en el curs dels anys 1936-39. Aquests mateixos principis són els que s'han imposat i han prevalgut en la darrera guerra mundial.

Fundà i dirigí, junt amb el seu germà Antoni i els doctors Corachan i Ribas, la «Revista de Cirurgia de Barcelona» i el «Butlletí de la

Societat de Cirurgia», a les pàgines del qual s'acollia la totalitat de la producció científica catalana.

Com a pedagog, les seves lliçons es caracteritzaven pel realisme de llur simplicitat. Es guardava de caure en els excessos dogmàtics i en les elucubracions científiques de segona mà a què tan avesats estem en aquest país nostre, i sempre s'encaminava sense fer marrada al centre de la qüestió, no influït mai per detalls superficials ni per especulacions teòriques, amb gran profit per a deixebles i pacients.

Com a Degà de la Facultat de Medicina, col·laborà estretament amb l'extingit Patronat Universitari en el seu heroic i malaguanyat intent de modernitzar la nostra vetusta i arcaica Universitat.

Aconseguí els més alts honors i distincions. Fou Degà de la Facultat de Medicina durant nou anys consecutius, President de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, President de la Societat de Cirurgia de Catalunya, primer President de la Societat Espanyola de Cirurgia ortopèdica i traumatològica, President del Congrés de Metges de Llengua Catalana, i li foren atorgades nombroses condecoracions nacionals i estrangeres... Però tot això és fallaç —les circumstàncies li ho donaren, i les circumstàncies li ho prengueren—, i en última instància tot plegat queda enterrat amb els ossos. Examinem allò que en resta: la bondat del cor i les qualitats humanes, que, brillant amb el record, li sobreviuran. Val la pena d'insistir-hi: quan es troba al capdamunt, no s'envaneix; quan és a baix, no es queixa ni s'entristeix, perquè en el fons *riqueses i honors no li interessent*.

I com si fos una conseqüència natural d'aquests valors humans, la seva conversa resultava seductora. Tothom reconeix que era un conversador excepcional. «La seva conversa —ens diu una carta de condol— era una veritable efusió de bondat, de contingut humà i d'agudeses espiritual, de què un hom sortia renovat.»

Per què? Perquè en la conversa no personalitzava mai, procurava de realçar l'interlocutor i d'abordar assumptes que li desvetllessin l'interès; no existint per a ell res mediocre, aconseguia sempre, amb la seva ingenuïtat i amb la seva bonhomia, d'elevat fins i tot la cosa menys digna. Constantment ens trobem amb un idèntic denominador comú: desmenjament d'ell mateix i una gran benevolència envers els altres. I això irradia i penetra en els cors.

En els moments crucials de la seva existència observem la mateixa falta d'egoisme. Quan es troba a l'exili, en condicions realment angunioses, rep invitacions d'amics de diferents països que li ofereixen una situació que li permetrà de refer la vida. Però ell prefereix de renunciar a aquestes possibilitats temptadores perquè creu que és essencial de mantenir la unió de la família i tornar al nostre país. Aquesta decisió implica

el sacrifici de la seva activitat professional i docent, en un moment que encara està en exercici de la seva plenitud.

Un altre moment important és aquell en què topa amb un problema de secret professional plantejat en circumstàncies particularment difícils i delicades. En aquesta ocasió tampoc no vacilla a perdre-ho tot, fins i tot la reputació, per tal de conservar la consciència.

En els últims temps de la seva vida, quan es trobà sotmès a una total invalidesa, mai no el sentírem queixar-se, ni tan sols li sentírem fer referència al seu lamentable estat; en canvi, deplorava les desgràcies dels altres.

A vegades he arribat a pensar que el seu esperit devia correspondre a una etapa més avançada de l'evolució humana en el sentit de la perfecció moral. És per això que l'esquema d'aquesta vida té caràcter d'exemplar, perquè hi trobem en abundància aquelles qualitats que són més necessàries. I confirma això que dic el dol immens que s'ha produït a l'hora de la seva mort. De tot arreu, dels llocs més allunyats, s'han rebut expressives mostres del condol més sincer que han vingut a sumar-se a la gran manifestació que hem viscut a Barcelona. A la Universitat argentina de Cuyo, professors i alumnes han decidit de dedicar-li l'aula on explicà les seves lliçons durant un curs i la qual ara presidirà la seva efigie.

Prop del seu fèretre he vist plorar tota mena de gent. Un home d'estament humil s'acostà per dir-me que amb la desaparició del doctor Trias desapareixia un dels autèntics i rars amics dels desvalguts; i ho deia amb ulls humits i amb paraula tremolosa.

És interessant de preguntar-se quins són els motius d'aquesta impressionant explosió sentimental que s'ha produït amb la seva mort. Potser perquè fou un gran cirurgià que salva moltes vides? O bé perquè fou un professor insigne que adoctrinà sàviament els seus alumnes? O potser perquè fou un conversador incomparable que delectava els qui l'escoltaven?

Creiem que per res d'això, sinó per quelcom molt més senzill i rar: perquè, home d'idees i de principis, es mantingué fidel a ell mateix tot al llarg de la seva vida fins a l'últim moment.

L'homenatge que, al meu entendre, li escauria —l'únic que ell segurament hauria tolerat— és aquest: ennoblir-nos nosaltres, fer-nos dignes del seu alt mestratge i prosseguir el seu camí. Així ennoblirem encara més a ell i podrem dir que som els seus deixebles.

